ای رسول خدا، چه کسی بیش از همه ی مردم به خوش رفتاری من سزاوارتر است؟ فرمود: «مادرت، سپس مادرت، سپس مادرت و آنگاه به پدرت نیکی کن و به همین ترتیب به هرکس که به تو نزدیک تر است».

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که می گوید: مردی نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت: چه کسی بیش از دیگران سزاوار این است که با او خوش رفتار باشم؟ فرمود: «أُمُّك»: «مادرت». دوباره پرسید: سپس چه کسی؟ فرمود: «أُمُّك»: «مادرت». باز سؤال کرد: سپس چه کسی؟ فرمود: «أُمُّك»: «مادرت». (چهارمین بار) گفت: آنگاه چه کسی؟ فرمود: «أَبُوكَ»: «پدرت». و در روایتی آمده است: (آن مرد پرسید:) ای رسول خدا، چه کسی بیش از همه ی مردم به خوش رفتاری من سزاوارتر است؟ فرمود: «أُمُّكَ ثُمَّ أُمُّك، ثُمَّ أُمُّك، ثمَّ أَباك، ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ»: «مادرت، سپس مادرت، سپس مادرت و آنگاه به پدرت نیکی کن و به همین ترتیب به هرکس که به تو نزدیک تر است».

[صحیح است] [به روایت مسلم - متفق علیه]

حدیث مذکور بر این مساله دلالت دارد که هریک از پدر و مادر در خوش رفتاری از سوی فرزندان، حق مخصوص به خود را دارند و باید توجه انسان به پدر و مادر، به تمام و کمال باشد چنانکه الله متعال می فرماید: «وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفاً» [لقمان: 15] «و در دنیا با آنان به شایستگی [و نیکویی] رفتار کن». اما در این میان، حق مادر چند درجه بالاتر و بیشتر از حق پدر می باشد؛ چنانکه حق پدر بعد سه بار تاکید در مورد حق مادر، ذکر شده است؛ اما با اینکه هر دو در تربیت فرزند شریک هستند، پدر با مال و رسیدگی اش و مادر با خدمتش به فرزند و رسیدگی به تغذیه و خوراک و پوشاک وی؛ اما دلیل اینکه منزلت و جایگاه مادر بالاتر از پدر بیان شده، این است که مادر در تربیت و بزرگ کردن فرزند رنجی می کشد که پدر تحمل نمی کند؛ مادر است که فرزند را نه ماه با تحمل ضعف و سستی های مداوم باردار است و با رنج و مشقت در وضعیتی او را وضع حمل می کند که نزدیک است از ترس و وحشت جان خود را از دست بدهد؛ همچنین دو سال تمام او را شیر می دهد و استراحت خود را نادیده می گیرد و راحتی خود را فدای رسیدگی به فرزند و آرامش او می کند؛ و سختی ها و مشقت های آن را به جان می خرد؛ چنانکه وحی الهی نیز به آن پرداخته است: «وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَاناً حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهاً وَوَضَعَتْهُ كُرْهاً وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْراً» [احقاف: 15] «به انسان سفارش کردیم که در مورد پدر و مادرش به شایستگی نیکی کند؛ [به ویژه] مادر که به دشواری بارِ حمل او را بر عهده دارد و با دشواری وضع حمل می کند؛ و [دوران] بارداری و شیرخوارگی اش [مجموعاً حدود] سی ماه است». و به این ترتیب الله متعال انسان را به نیکی کردن به پدر و مادر توصیه می کند؛ و در این زمینه تنها به ذکر رنج هایی که مادر برای او متحمل شده، کفایت نموده و اینگونه به حق بزرگ مادر اشاره می کند. یکی از مصادیق خوش رفتاری با پدر و مادر، رسیدگی به خوراک و پوشاک و محل سکونت و نیازهای معیشتی آنها می باشد؛ البته در صورتی که نیازمند این توجه باشند؛ بلکه اگر سطح زندگی پدر و مادر پایین یا متوسط باشد و فرزند آنها زندگی مرفه و رضایت بخشی داشته باشد، باید سطح زندگی آنها را به اندازه ی خود یا بیش از آن ارتقا بخشد؛ و این از مصادیق خوش رفتاری با آنها می باشد. رفتار یوسف علیه السلام با پدر و مادرش الگوی نیکی در این زمینه است؛ آنگاه که به پادشاهی رسید، با اینکه پدر و مادرش از صحرا آمده بودند، آنها را بر تخت پادشاهی نشاند. یکی دیگر از مصادیق نیکی به پدر و مادر و خوش رفتاری با آنها که البته جامع ترین انواع آن می باشد، همان است که الله متعال در کلام مبارکش بیان می کند: «وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَاناً إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُل لَّهُمَا أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلاً كَرِيماً وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيراً» [اسراء: 23-24] «و پروردگارت چنین فرمان داده است که: جز او را عبادت نکنید و به پدر و مادر نیکی کنید. هرگاه یکی از آن دو یا هر دوی آنها در کنارِ تو به سن پیری رسیدند،

حتی کمترین اهانتی به ایشان نکن و بر سرشان فریاد نزن و به نیکی [و مهربانی] با آنان سخن بگو. و از روی مهربانی در برابرشان فروتن باش و بگو: پروردگارا، همان گونه که [بر من رحمت آوردند و] مرا در کودکی پرورش دادند، [تو نیز] به آنان رحمت آور». بنابراین باید زبان را از اذیت و آزار آنان بازداشت و از اذیت و آزار آنها به هر طریقی دوری کرد؛ بلکه با نرمی و مهربانی و لطافت و رعایت فروتنی با آنها سخن گفته شود و در کمال تواضع از ایشان اطاعت شود و از صمیم قلب و از ته دل برای آنها دعا گردد و گفته شود: «رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيراً»؛ و جهت عمل نمودن به وحی، نباید عنایت بیشتر به مادر را فراموش کرد.

http://www.sunnah.global/hadeeth/fa/show/4182